

Biopics zijn populairder dan ooit. Maar hoe betrouwbaar zijn ze?

Posted on 10 april 2025 by Gastauteur

*Door Nieke Eigenhuis**

Robbie Williams, Maria Callas, Bob Dylan: zomaar een paar wereldsterren die recent het onderwerp waren van biografische films. Niet toevallig is 2025 uitgeroepen tot het jaar van de biopics. Het kijkt lekker weg, maar kun je er als kijker ook op vertrouwen dat het verhaal echt zo is gegaan?

De vriendin van Bob Dylan heette geen Sylvie. Dat lijkt niet van erg groot belang, maar het is wel een feitelijke onjuistheid. Regisseur James Mangold van *A Complete Unknown* (2024), de biopic over de opkomst van de Amerikaanse singer-songwriter https://www.wyniasweek.nl/na-de-dylan-biopic-zet-je-bob-dylan-op/, koos ervoor om al Dylans liefdes in één personage te stoppen. De gemiddelde filmkijker viel het misschien niet op, maar echte Dylan-fans natuurlijk wel. Voor het verhaal maakt het niet uit, misschien is het juist wel makkelijker. Want wie wil er nou in elke scène een nieuwe vrouw aan Dylans zijde zien?

Veel goedgelovigheid

Onder het mom van artistieke vrijheid mag een filmmaker heel veel, om niet te zeggen bijna alles. Toch kan het gevaarlijk worden, bijvoorbeeld wanneer de verdraaide feiten in het echte leven maatschappelijke of politieke impact krijgen. Neem de film *Hillbilly Elegy* (2020) over de jonge J.D. Vance, gebaseerd op diens gelijknamige memoires. Vorig jaar was Vance de *running mate* van presidentskandidaat Donald Trump. Het is niet ondenkbaar dat sommige Amerikanen hun stemgedrag door de film hebben laten beïnvloeden.

Onlangs hield ik een kleine enquête onder ruim 120 bioscoopbezoekers. Driekwart van hen zei in biopics 'de waarheid' te verwachten en ruim 60 procent zei er zeker van te zijn die ook daadwerkelijk voorgeschoteld te krijgen. Veel goedgelovigheid dus, en dat in een tijd waarin kunstmatige intelligentie en *deepfakes* opgang maken.

Het staat bioscoopbezoekers natuurlijk vrij om achterover te leunen en zich mee te laten slepen in de waan van het verhaal dat in biopics wordt verteld. Daar komt bij dat je soms vanzelf wel ziet dat er onderscheid bestaat tussen feit en fictie. Bijvoorbeeld wanneer Robbie Williams in het biografische *Better Man* (2024) wordt vertolkt door een chimpansee.

Volgens 85 procent van de deelnemers aan mijn enquête lijdt de kwaliteit van een biopic er niet onder wanneer de film ver afstaat van de werkelijkheid. Toch is de vraag relevant of daar iemand op kan worden aangesproken. Zou een disclaimer aan het begin van de film, waarin wordt meegedeeld of feiten en fictie zijn vermengd, uitkomst kunnen bieden? Iets meer dan driekwart van mijn geënquêteerden vindt het een goed idee. Toch moet het effect vermoedelijk niet worden overschat. Amerikaanse filmmakers strooien – om rechtszaken te voorkomen – inmiddels zó gretig met disclaimers, dat bioscoopbezoekers er nauwelijks nog op letten.

Helderheid scheppen

Blijft de vraag hoe het publiek effectief geïnformeerd kan worden worden over de creatief geïnterpreteerde werkelijkheid van de biopic. Eenvoudig is het niet. Vaak sluiten biopics af met een aantal authentieke beelden van de hoofdpersoon. Zo zien

we bij *Maria* (2024), de film over Maria Callas, tijdens de aftiteling oude archiefbeelden van de operazangeres. Dan kun je denken 'dit is hoe Maria Callas er echt uitzag, dus de film is vast fictief', maar ook 'dit is de echte Maria Callas, dus de film was vast ook een echte, waarheidsgetrouwe vertolking van haar leven'.

Omdat niet één partij aangesproken kan worden om helderheid te scheppen, is het misschien tijd om meerdere partijen aan te spreken. De filmmaker zou – zodra hij met de waarheid een loopje heeft genomen – het als taak kunnen zien om ons te waarschuwen, uiteraard zonder dat zijn artistieke vrijheid wordt beperkt. Op hun beurt zouden filmcritici als verifiërende deskundigen de context van een biopic op een rij kunnen zetten, zodat de kijker er zelf een oordeel over kan vellen. Dan wordt niet voortdurend onze goedgelovigheid op de proef gesteld – en blijft film kijken een onschuldig tijdverdrijf.

Nieke Eigenhuis *is afstuderend studente journalistiek aan de Hogeschool in Ede. Ze schrijft haar scriptie over biografische films en toepassing van journalistieke waarden op dit genre.*

Wynia's Week *verschijnt drie keer per week,* ***156 keer per jaar****, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. De groei en bloei van Wynia's Week is te danken aan de donateurs. Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk HIER. Hartelijk dank!*